Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

БІБЛІОТЕКА „НОВОЇ ДОБИ“, № 18.

3 1761 08295356 3

Ґрама Української Комуністичної Партії

JN
6639
A8K6637
1920
c.1
ROBARTS

ВІДЕНЬ—КИЇВ, 1920.

Presented to the

LIBRARIES *of the*

UNIVERSITY OF TORONTO

by

DAVID CLENDENNING

ПРОГРАМА УКРАЇНСЬКОЇ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ

ВІДЕНЬ—КИЇВ, 1920.

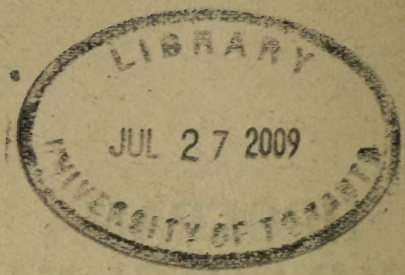

Друкарня „Адрія“, товариство з обмеженою порукою, Відень II. Taborstraße 52 b.

ПРОГРАМА УКРАЇНСЬКОЇ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ.

(Ухвалена Першим Установчим З'їздом У. К. П. 22—25 січня 1920 року.)

Вступ.

По всьому світу йде глибока кріза капіталізму, його гибель, іде й ширшає всесвітня пролетарська комуністична революція.

Про це свідчить світова війна, що заподіяла глибокий економічний розстрій по всіх державах світу; далі виявила це жовтнева революція в Росії, що передала владу пролетаріятові, який встановив свою диктатуру й, спіраючися на півпролетарів — незаможне селянство — став перебудовувати суспільство в напрямі комуністичнім. Свідчать про це й анальоґічні спроби комуністичного будівництва на Україні, також диктатура пролетаріяту й відповідна тому робота в Угорщині, революція в Німеччині.

І зріст революційного пролєтарського руху по всіх країнах високого капіталістичного розвою виявляє той же напрям боротьби за встановлення диктатури пролєтаріяту й за перехід утворених всюду в процесі революційного руху клясових пролєтарських органів — рад — в органи державної влади, себ-то за комуністичну революцію. Цю революцію переводить створена самим капіталізмом кляса — пролєтаріят, — висуваючи на чоло по банкроцтві угодової політики соціялістичних партій, єдиним свідомим виразником свого клясового руху і єдиним керманичем в боротьбі — Міжнародню Комуністичну Партію.

В своїй роботі і керуванні боротьбою стоїть Комуністична Партія на ґрунті того розуміння всього процесу розвою людського суспільства і початого переходу від ладу капіталістичного до ладу комуністичного, як його дано наукою Маркса — історичним (або діялєктичним) матеріялізмом.

Згідно тій науці Маркса в основі розвою людського суспільства лежить розвій продукційних сил його; і степень останнього визначає і характер устрою суспільства.

В силу того жаден суспільний устрій не може ґрунтовно змінитися, не може впасти доти, аж поки не вирозвиткує він всі заложені в нім питомі продукційні сили, аж поки їх розвій не почне вже стримуватися

сим устроєм суспільства і через те дальший розвій продукційних сил вимагатиме вже иншого відповіднішого господарчо-політичного устрою суспільства.

В сім процесі розвою продукційних сил і відповідних змін суспільних устроїв, переходячи ступнево від первісного комунізму, йшло суспільство через боротьбу клясів, — себ-то ґруп його, взаємне положення яких в продукції та поділі характеризує ту чи иншу форму устрою суспільства. Основні прикмети того ладу, який нині упадає — ладу капіталістичного, і на заміну якому йде лад комуністичний, безклясовий, становлять такі взаємини суспільних клясів в продукції, де найзначніша та й найважніша частина засобів продукції та обігу краму належить невеликій кількістю осіб клясі, і через те решта людськости є пролєтарі чи напівпролєтарі, котрі змушені постійно чи час від часу продавати свою робочу силу капіталістам і своєю працею створювати прибутки маючих клясів суспільства.

Таке відокремлення засобів продукції й обігу від продуцентів, — витворців продуктів — і звязане з тим відокремлення продуктів від поділу їх, установлюючи крамне (товарове) грошеве господарство, себ-то виріб продуктів краму на неокреслений ринок на основі вільної конкуренції, сталося в силу

розвою техніки, який є основою розвою продукційних сил.

Через те-ж поліпшення техніки піднімалося до великого степеня значіння великих підприємств, і руйнувалися дрібні самостійні продуценти, надзвичайно зменшувалося значіння решти їх в суспільно-економічному житті, а з усім тим ширшало панування капіталістичних продукційних відносин.

Це-ж поліпшення техніки вело до повсякчасного зросту виробу краму в умовах вільної конкуренції і роботи на неокреслений ринок і тягло в наслідок необхідности все зменшувати видатки продукції до змагання зовнішніх ринків і одночасно до підняття цін на внутрішнім ринку; бо тоді заробітна платня держалася на низькім рівні, і ціни не спадали од безупинного все збільшуючогося виробу краму.

Суперництво-ж на зовнішніх ринках, як і труднощі здобуття їх при постійнім зрості виробу краму, означали все більші затруднення збуту його, перепродукцію краму, виявом чого служили часті гостріші чи слабші промислові крізи, по котрих ішли довші чи коротші періоди промислових депресій.

Все те, являючися неминучим наслідком розвою продукційних сил в умовах капіталістичного ладу, що далі більше розвивали капіталістичні продукційні взаємини, що далі більше руйнуючи дрібних продуцентів.

Але при цих продукційних взаємин розвій техніки, означаючи зріст продуктивности праці, вів до концентрації засобів продукції та обігу і одночасно відкривав в сім процесі розвою капіталізму властиві йому супротивности, бо цей процес концентрації капіталу нищив вільну конкуренцію — властивість капіталістичного ладу — утворював монополістичні союзи капіталістів — синдікати, картелі, трести, ці перші проби реґуляції господарства в межах капіталістичного ладу, але часткові і в інтересах буржуазії — ці союзи стали панами економічного життя, охоплюючи одноіменні галузи продукції навіть по цілих ґрупах капіталістичних держав.

З другого-ж боку випливаючи з сути капіталістичних продукційних взаємин підпорядкування внутрішнього ринку зовнішньому, спрага сих зовнішніх ринків, все зростаюче суперництво на цім ґрунті поміж капіталістичними державами, вело їх до змагання знищити конкурентів в світовім маштабі, досягнути панування всесвітнього.

Такі тенденції капіталістичного розвою тягли з необхідністю до зросту мілітаризму, яко засобу до панування на світовім ринку, але в силу того-ж цей мілітаризм із засобу ставав самодовліючою причиною розвою промисловости і необхідною формою капіталістичних держав. Але викликаючи величез-

ний зріст промисловости, особливо тяжкої індустрії, мілітаризм одночасно підпорядкував усе господарче життя держави своїм вимогам і вів разом з тим до зросту державних боргів і через те до зросту фінансових затруднень по всіх державах, тяжко розстроюючи господарче життя і тягнучи зріст дорожнечи.

Наданий мілітаризмом такий особливий напрям розвою промисловости, і одночасне знищення в наслідок концентрації капіталу монополістичними союзами — синдікатами, картелями, трестами — вільної конкуренції і обєднання в силу тої-ж концентрації капіталу банкового з промисловим, і необхідність вивозити капітал в чужі країни, — все те стало задержувати розвій продукційних сил, покажчиком чого була задержка розвою техніки і відносне зменшення засобів продукції.

Так наставала кріза капіталізму по всіх державах і з необхідністю скріпляла змагання до панування над ринками, до знищення конкуренції на світовім ринку, панування над цілим світом. Поділ всього світу поміж країнами високого капіталістичного розвою виразно позначив цю епоху фінансового капіталу, епоху гострої боротьби за панування над ринками, епоху імперіялізму.

Ця всесвітня кріза капіталізму, шукаючи виходу в обєднанні світового господарства, могла знайти лише єдиний спосіб для того, — світову війну, втягаючи дві ворожі ґруповки держав світу в остаточну боротьбу за ринки збуту, за місця для уміщення капіталу, за робочу силу, за сировину.

Світова війна, будучи виразником крізи капіталізму і в кожній країні і в світовім маштабі, розвивала далі внутрішні суперечности капіталізму; вона поглиблювала цю крізу, бо привела до цілковитого загину вільну конкуренцію, замінила її державно-монополістичним капіталізмом, зміцнила і поширила підготований банками і союзами капіталістів апарат для громадської реґуляції процесу продукції і поділу продуктів, і ростягла його навіть поза державні межі в економічнім координованні кождої з борючихся коаліцій.

Вона утворила таким способом наперекір основним властивостям капіталізму перші початки плянового господарювання в повнім обємі народнього господарства держави і тим установила гостру суперечність усуспільненої реґуляції продукції із взаєминами суспільних клясів в ній, себ-то суперечність усуспільненої продукції і приватного характеру привласнення продуктів.

Це вело до появлення в межах ще капіталістичного ладу, в межах ще буржуаз-

ного суспільства перших зародків будучого ладу, але відкидаючого і розриваючого основи ладу капіталістичного, бо вимагає цей новий характер організації продукції нових продукційних взаємин суспільних клясів, нового господаря суспільної продукції — пролєтаріяту.

А це все в свою чергу при високім степені розвою світового капіталізму означало, що капіталістичний лад вже вирозвиткував всі питомі йому сили продукційного розвою, що дальший розвій техніки, а значить і розвій продукційних сил вже спиняється капіталістичними продукційними взаєминами й вимагає иншого укладу таких взаємин, і що вже настав неминучий момент переходу до вищого типу громадського господарства, — комуністичного, себ-то настав момент тої соціяльної революції, яку ставить своєю метою Міжнародня Комуністична Партія, як свідомий виразник клясового пролєтарського руху.

Ця соціяльна — комуністична — революція ставить замість приватної власности на засоби продукції та обігу — власність суспільства, вводить пляномірну організацію суспільно-продукційного процесу, щоб забезпечити добробут і всебічний розвій всіх членів суспільства, тим вона нищить поділ суспільства на кляси й увільняє всю пригнічену людськість, бо кладе край всім ви-

дам експлуатації одної частини суспільства другою.

Матеріяльна можливість її була підготована: і поступом техніки, що привів до величезної концентрації засобів продукції й обігу та до усуспільнення праці по капіталістичних підприємствах при надзвичайно високім степені розвою капіталізму, і заміною вільної конкуренції державно-монопольним капіталізмом, і підготовкою банками та союзами капіталістів апаратів для громадської реґуляції процесу продукції та поділу продуктів.

Але одночасно з тими всіми своїми суперечностями виготовлював капіталізм і ту силу, яка має переводити комуністичну революцію.

Капіталізм є збудований на визиску найманих робітників, кількість яких зростала, бо при поширенні капіталізму в наслідок поступу техники, збільшувалося значіння великих підприємств, а дрібні самостійні продуценти або гинули, стаючи пролетарями, або значіння решти їх в суспільно-економічнім житті упадало і вони ставали в тяжку залежність від капіталу.

Той же зріст техніки давав можливість підприємцям все більше вживати жіночої й дитячої праці в процесі продукції й обігу краму, одночасно відповідно зменшував потребу підприємців в живій праці робітників

і через те попит робочої сили ставав меншим від її подачі. Все те збільшувало як залежність наємної праці від капіталу, так і рівень її визиску.

Але ще більшими ставали і визиск і залежність через неминучі за капіталізму крізи й промислові депресії, які вели до відносного, а иноді й абсолютного погіршення становища робітничої кляси; а далі спричиняється до того зріст капіталістичних монополій, збільшуючи зріст мілітаризму й дорожнечі.

Отже поступ техніки, означаючи зріст продуктивности праці та багацтва суспільства, вів одночасно в буржуазнім суспільстві до зросту громадянської нерівности: збільшував прірву між маючими й немаючими, незабезпеченість істнування, безробіття й злидні для що-разу більших мас працюючого люду.

В міру всього того зростало й незадоволення працюючої й експлуатованої маси істнуючим ладом, зростала кількість пролєтарів, їхня сила, спаяність та свідомість, і гострішала їхня боротьба з експлуататорами.

Світова війна надала тому всьому надзвичайні розміри. При величезнім збільшенні наємних робітників поставлено їх на стан рабів імперіялістичних держав, визиск доведено до нечуваного степеня, гибель міліонів

працюючих, зубожіння їхніх родин, взагалі лихо, страхіття, руїна в наслідок світової війни, — все те загострювало клясову боротьбу й усвідомлювало пролєтаріят в його призначенні — перевести соціяльну революцію.

Необхідною умовою тої соціяльної революції є диктатура пролєтаріяту, себ-то завойовання пролєтаріятом такої політичної влади, яка дає йому можливість знищити всякий опір визискувачів.

Задачу підготовити пролєтаріят до виконання тої історичної місії ставила перша міжнародня соціяль-демократична партія. Але зріст впливу імперіялістичної буржуазії і перед світовою війною і за війни на пролєтаріят економічно й ідеольоґічно остільки був сильний, що в соціяль-демократії взяли гору опортуністичні елєменти, які стали покривати гаслом оборони своєї батьківщини — оборону грабіжництва своєї національної буржуазії, або й навіть привілєйований стан пролєтаріяту в супереч його міжнароднім інтересам.

Все те повсюду поставило соціяль-демократію на послугах буржуазії, або збройно подавляючи революційний рух пролєтаріяту, або обстоюючи можливість „мирного“ переходу до соціялізму через непролєтарську демократію.

Це приводить свідомі дійсно пролетарські елементи по всіх країнах до утворення комуністичних партій як відділів Комуністичного Інтернаціоналу, бо увільнення працюючих може бути лише міжнароднім.

Міжнародня Комуністична Партія організує пролетаріят в самостійну політичну партію проти всіх буржуазних партій, керує всіма виявами клясової пролетарської боротьби, відкриває перед ним непримириме противенство інтересів визискуваних і визискувачів і виясняє значіння, умови і способи переведення початої комуністичної революції. Решті-ж працюючих і визискуваних виявляє Комуністична Партія безнадійність їх становища в капіталістичнім суспільстві і необхідність комуністичної революції в інтересах їх власного визволення з-під гніту капіталу. Будучи партією робітничої кляси, кличе Комуністична Партія до своїх шерегів всі шари працюючого й експлуатованого люду, оскільки стають вони на точку погляду пролетаріяту.

Так підготовлювана і всім розвоєм капіталізму, і в своїй матеріяльній можливости, і в організації сили на її переведення, — комуністична революція з неминучістю мала вибухнути в наслідок світової війни і недосягнення нею переслідуваної мети: бо будучи неминучим наслідком розвою капіталізму, не могла та війна знищити конку-

ренцію в світовім обємі й охопити єдиним капіталом все світове господарство. Утопичність і недосяжність цеї мети випливає попереду з технічної необхідности йти до неї через боротьбу тільки двох коаліцій імперіялістичних держав. Тим то по перемозі одної коаліції мусить наступити боротьба в межах побідної коаліції й вести до уложення нових коаліцій. Перемога ж одної лише імеріялістичної держави в умовах досягнутого розвою капіталізму неможлива. В силу тої безнадійности мусить світова війна роспадатися на ряд війн, ослабляючи всі імперіялістичні держави.

По друге з неминучістю ставали на перешкоді тому: нечуваний в наслідок світової війни упад господарства по всіх капіталістичних державах, повний розстрій його, нечувана гибель через те засобів продукції, ослаблення економічних звязків, гибель транспорту, величезний зріст державних боргів, обезцінення паперових грошей і нечувана через все те дорожнеча, упад хліборобства, зріст ворожнечи міста й села, грізна примара всесвітнього голоду, упад продуктивности праці. В наслідок того йшли руїна й злидні широких мас працюючих, гибель міліонів люду — робочої сили, зріст поневолення працюючих, надзвичайні затруднення економічної й політичної боротьби пролєтаріяту.

Все те на досягненім ступні розвою капіталізму з неминучістю мусіло переводити світову війну, переводить і переводитиме дальші її вияви в громадянську війну експлуатованих мас з пролетаріятом на чолі супроти буржуазії.

Далі зріст капіталізму означав підбиття сильними державними організмами слабших, експлуатацію останніх, переведення їх на стан кольоній, знищення їхнього національно-політичного життя, навіть національної культури. Імперіялізм же організував в світовім маштабі експлуатацію всіх народів землі, жорстко подавляючи визвольні національні рухи пригнічених економічних організмів.

Одначе, втягаючи сильніше ці підбиті економічні організми у всесвітні капіталістичні взаємини, капіталізм одночасно піднімав їхню внутрішню економічну силу на базі природніх економічно-географічних умов і попередньої економічної спаяности і тим збільшував їхню відпорну супроти імперіялізму силу.

Тому кріза капіталізму, упадок господарчого життя через світову війну і в наслідок того ослаблення гостроти імперіялістичних звязків викликало знову змагання пригнічених національно-економічних організмів до власного піднесення і привело

з неминучістю до нечуваного загострення національної боротьби.

Тим то момент роспаду світової війни і момент переходу до комуністичної революції неминуче означає роспад імперіялістичних держав-конґломератів, як наприклад Росія чи Австрія або Британія, на основні економічні організми і також неминуче веде до сполучення громадянських війн по окремих державах з революційними війнами, як обороняючихся пролєтарських країн, так і пригнічених народів супроти ярма імперіялістичних держав.

В силу всього того комуністична революція мала вибухнути найперше по відсталих, слабших економічно країнах, неміцно збитих з ріжних економічних орґанізмів, як Росія чи Австрія, та по переможених країнах.

Революція на Сході Европи мала виразні ознаки соціяльної, але задержана в вияві належного характеру свого через непідготованість пролєтаріяту сполученими зусиллями буржуазії, угодовської соціяль-демократії та дрібно-буржуазним засиллям, лише в жовтні (листопаді) вибухнула як революція комуністична.

Підготована й виявлена революцією на сході, як національна, українська революція, переводячи в життя поставлені перед нею національні завдання, з неминучістю мусіла

далі розвинутися в революцію комуністичну; та в останнім була задержана пануванням дрібної буржуазії при підтримці буржуазії великої, несвідомістю пролєтаріяту й гострою національною боротьбою на ґрунті змагання ще непозбувшогося буржуазних імперіялістичних забаганок пролєтаріяту як в Росії, так і на Україні, який буржуазія, мілітарні військові круги й буржуазна російська інтеліґенція підбивали не допустити здійснення національної сторони української соціяльної революції.

Через ті ж причини не може досі розвинутися революція вповні в комуністичну, — і допомогти цьому, прискорити й перевести це належним розвязанням національної справи, обєднанням національного й соціяльного визволення і стає завданням єдиного від нині дійсного виразника клясового руху всього пролєтаріяту України — Української Комуністичної Партії.

Революція в Німеччині, виразно почата як пролєтарська, так само була задержана неминучим блоком реакційної соціяль-демократії з буржуазією і лише процесом крівавої боротьби переходитиме в революцію комуністичну.

При таких умовах всякі мирові змагання міжнародного обеззброєння, посередницьких судів, обєднань народів, —

з реакційною утопією і прямим ошуканством працюючих, направленим на обеззброєння пролєтаріяту і на недопущення його обеззброїти експлуататорів.

Тільки пролєтарська комуністична революція може визволити людськість. Вона обєднує задачі соціяльного й національного визволення працюючих, нищачи капіталізм і імперіялізм, вона ставить на перше місце змагання піднести до максімума розвій продукційних сил кожної країни в першу чергу її ж силами й засобами; замісць турбот про зовнішній ринок, підносить силу й значіння внутрішнього ринку кождої.

В силу того з неминучістю підносить вона основні природні економічні організми, звязані історично з певними націями, веде їх до самостійного господарчого й політичного життя й надає тому сильнішого імпету (бурхливого натиску), втягаючи в державну творчість всі працюючі маси і повільно переводячи державну владу в організуючий продукцію й поділ апарат працюючих, — себ-то комуністична революція неминуче мусить відбуватися в межах національно-економічних організмів на ґрунті підняття національної культури і економічно-політичної свідомости мас.

Одночасно з сим, в силу утвореного розвоєм попереднього капіталістичного ладу сильного всесвітнього господарчого звязку,

саме національне й соціяльне визволення працюючих мас може відбуватися в умовах боротьби з всесвітнім капіталізмом тільки в міжнароднім маштабі.

На ґрунті необхідности налагодити зруйноване господарче життя, розвинути екстренно максімум продукційних сил, стати до комуністичної перебудови всього життя, неминучим стає тісне співробітництво самостійно й незалежно порядкуючих своїм господарчим і політичним життям національно-економічних державних орґанізмів в цілях як оборони й наступу соціялістичних республік супроти зовнішніх капіталістичних ворогів, так і в цілях внутрішнього найсильнішого комуністичного будівництва кождої країни.

Таке неминуче співробітництво дає можність вже за переходової доби комуністичної революції розвивати всі продукційні сили кождого національно-економічного орґанізму через необхідне для того його самостійне порядкування і на сій основі культуру кождої нації, а одночасно з тим підпорядкувати це інтересам комуністичного будівництва цілої людськости, використовуючи той економічний розвій і сили кождого національно-економічного орґанізму на допомогу внутрішній перебудові инших країн. Це робить необхідним для перемоги пролєтарської револю-

ції тісний товариський союз і обєднання революційного руху робітничої кляси по всіх країнах.

А це можливе тільки при рішучій і гострій боротьбі з буржуазним зіпсуттям соціялізму, яке переводять по всіх країнах офіціяльні соціяль-демократичні і соціялістичні партії. Базуються тут ці соціялістичні опортуністи на заможніх верствах пролєтаріяту, притягнених буржуазією до себе поставленням їх в привілейоване становище і забезпеченням їм доброго міщанського істнування. Стають ці опортуністи й соціяльшовіністи слугами буржуазії, а ворогами пролєтаріяту, затемнюючи його клясову свідомість і непримиримість, ослабляючи тим здатність його на переведення комуністичної революції, а також нищачи всюди збройною силою революційний рух пролєтаріяту.

В силу того єдиним вождем пролєтаріяту в його боротьбі за переведення соціяльної революції стає Міжнародня Комуністична Партія, частиною якої є Українська Комуністична Партія.

Міжнародня Комуністична Партія освідомлює й підготовляє пролєтаріят в його задачі захопити негайно владу й установити свою диктатуру, пригнітивши правлячі буржуазні кляси.

Вона виясняє пролєтаріятові відмінний від нині характер його клясової боротьби, себ-то необхідність негайного захоплення влади і тим указує на відмінне значіння його клясової орґанізації, старається надати відповідне психічне успособлення й вирозуміння.

І в цім процесі боротьби за владу, а по здобутті — за її укріплення, і в процесі безпосередньої будови основ комуністичного суспільства має ставати пролєтаріят свідомим свого творчого завдання, ідучи в цій творчости через перетворення своїх клясових орґанізацій в орґани державної влади. Бо з необхідністю мусить бути для установлення диктатури пролєтаріяту орґанам державної влади наданий виразний пролєтарський клясовий характер.

Так само необхідним стає втягнути всю масу працюючих до безпосередньої участи в творчій роботі комуністичної перебудови, як і перетворити поволі апарат державної влади в апарат, орґанізуючий продукцію і поділ.

Тим то мусить комуністична революція йти через орґани, які безпосереднє орґанізують працюючих в процесі продукції, через клясові орґани пролєтаріяту, звязані з продукційними орґанізаціями — фабриками, заводами то що, себ-то неминучим стає тісний звязок комуністичної

революції з радянською організацією держави.

Розвиваючи конкретні завдання комуністичної революції відносно України, головною особливістю якої є чисельна перевага дрібно-буржуазних шарів населення і нерозвиненість економічного й національно-культурного життя, У. К. П. опреділяє ці завдання в такий спосіб:

Політичні форми диктатури пролєтаріяту.

1. Буржуазна республіка, навіть сама демократична, в силу істнування приватної власности на засоби продукції є лише формою, яка прикриває визиск і поневолення працюючих мас гаслами всенародньої волі. В протилежність цьому комуністична революція дає всюди нові форми — форми пролєтарської, радянської демократії. В цій революції пролєтаріят, стаючи на чолі всіх працюючих, захоплює державну владу і встановлює разом з незаможнім селянством свою клясову диктатуру в формі рад робітничих та селянських депутатів, які керують всім життям держави, надаючи всім державним органам виразний клясовий пролєтарський характер аж до переведення всього суспільства в стан робітничий, коли зникне поділ на кляси, а тим і клясовий характер

держави, сама-ж державна влада перетвориться в апарат працюючих для організації продукції і поділу продуктів.

Таким чином в протилежність буржуазній демократії демократія пролєтарська або радянська (совітська) перетворює масові організації поневолених капіталізмом клясів, пролєтарів і незаможніх селян напівпролєтарів, себ-то великої більшости населення, в єдину основу всього державного апарату, місцевого й центрального, знизу й догори.

Завданням У. К. П. є: боротьба за повалення буржуазного панування і встановлення диктатури пролєтаріяту на всьому світі і переведення її на Україні в формі Української Соціялістичної Радянської Республіки; змагання і праця над дійсним переведенням в життя прінціпу пролєтарської демократії на Україні, над правильною організацією рад робітничих і селянських депутатів, яка вимагає активної участи широких мас працюючих в державному будівництві, з необхідністю для цього постійного підвищення рівню культурности, організованости і свідомости мас.

2. В протилежність буржуазній демократії, яка прикривала клясовий характер її держави, радянська влада отверто визнає неминучість клясового характеру всякої держави, поки не зникне всяка державна влада. Визнаючи так звані демократичні свободи

результатом і головчим чином засобом клясової боротьби пригнічених клясів проти пануючих, і що з моменту захоплення влади пролетаріятом і незаможнім селянством радянська влада не може дати свойому ворогові ніяких засобів боротьби проти встановлення комунізму, вона спиняє демократичні свободи відносно експлуататорів, всіх ворогів комуністичної революції і радянської республіки і направляє силу своєї влади на подавлення опору визискувачів.

Завданням У. К. П. є, поруч з неухильним проведенням подавлення опору визискувачів і ідейної боротьби з буржуазними забобонами відносно характеру демократичних свобід, — роз'яснення тимчасовости позбавлення і обмеження політичних прав і свобод, направлених проти спроб експлуататорів удержати або відновити свої привилеї. Разом з тим, як буде зникати можливість визиску людини людиною, зникатиме і необхідність в цих тимчасових мірах, і партія буде прагнути до звуження і повного їх скасування.

3. Буржуазна демократія лише формально проголошувала політичні права і свободи, себ-то: свободи зібрань, союзів, друку для всіх громадян. На ділі буржуазія завше спиняла їх чинність і розвій, як засобів клясової боротьби працюючих, а економічне рабство ставило останніх в неможливість

більш-менш широко користуватись цими правами і свободами.

Навпаки пролєтарська демократія замісць формального проголошення прав і свобод фактично предоставляє їх перш за все і більш над усе тим клясам населення, які були пригнічені капіталізмом, себ-то пролєтаріятові й селянству. Для цього радянська влада експропріює у буржуазії помешкання, друкарні, склади паперу і т. и., віддаючи їх в повне розпорядження працюючих і їх орґанізацій.

Завдання У. К. П. є в тому, щоби притягувати все більш широкі маси працюючих до користування цими правами й свободами, й розширити матеріяльну можливість цього.

4. Радянська влада, яко влада працюючих, вперше на світі має можливість провести повну рівність людей незалежно од полу, релігії, раси і національности, що не допускалось капіталізмом, який в своїй імперіялістичній стадії особливо збільшив ту нерівність і привів до сильного загострення расового й національного гніту.

Завданням У. К. П. є повне забезпечення на ділі цієї рівности і виховуюча праця по знищенню всяких слідів бувшої нерівности в психіці відсталих мас; що-ж до жінок, то не обмежуючись формальним проголошенням їх рівноправности особливо в справі шлюбного і взагалі родинного права, партія прагне

увільнити їх од матеріяльних тягарів устарілого хатнього господарства шляхом заміни його домами-комунами, громадськими їдальнями, центральними пральнями, яслями і т. д.

5. Радянська форма держави в повній мірі забезпечує перехід влади до рук працюючих, притягаючи всю їх масу до активного державного будівництва, тоді як буржуазна демократія з її парляментаризмом обмежувалась лише формальною неорганізованою і фіктичною участю народу в керуванні державою. Радянська влада, проводячи вповні прінціп виборности всіх органів влади з гори й до низу, даючи можливість переводити вибори й одкликання депутатів самим легким і приступним для робітників і селян способом, — піднімає культурний рівень мас, привчає всіх до управління державою, тримає сили народні в безупинному рухові і клокотінні, викликаючи масову колєктивну творчість.

Цим вона знищує негативні риси парляментаризму, — одірваність представницьких органів од мас, застиглість і нерухомість їх, роспорошену і пасивну участь мас в державному житті; натомість дає еластичність, рухливість і простоту. Радянська держава наближає державний апарат до мас і звязує його з ними шляхом виборів не по теріторіяльним округам, а по підприємствах і селах; таким чином вона опірає владу на ор-

ганізовані колективи працюючих. Знищивши буржуазний поділ влади на законодавчу, виконавчу й судову, радянська влада проводить прінціп єдности всієї влади з низу аж до гори і поєднує прінціп централізованої держави з найбільшою самодіяльністю на місцях, чим дає найбільшу економію сил і засобів переведення комуністичного будівництва.

Лише завдяки радянській організації держави, комуністична революція могла відразу розбити й зруйнувати до щенту старий, буржуазний, урядницький і судейський апарат.

Через те завдання У. К. П. полягає в повному й неухильному переведенні цих прінціпів в межах і рямках У. С. Р. Р., в недопущенні калічення і псування стройности радянської системи, в змаганні до повного наближення органів влади до мас працюючих на ґрунті проведення найбільшої відповідальности урядових осіб, і боротьби з можливим в силу відсутности досвіду у радянських працьовників відродженням бюрократизму, для чого У. К. П. обстоює слідуючі засоби:

1. обовязкове притягнення кождого члена ради (совіту) до виконання певної роботи по управлінню державою;

2. послідовну зміну цих робіт так, щоб вони поступово обхоплювали всі галузі управління;

3. поступінне втягнення поголовно всього працюючого населення в роботу по управлінню державою.

6. Керуюча в революції роля промислового пролєтаріяту, як найбільш сконсолідованої, обєднаної, освіченої і загартованої в боротьбі частини працюючих мас, виявилася як в самому виникненню рад, так і у всьому розвиткові їх в органи влади. Це определяє і значно активнішу і чисельнішу участь пролєтаріяту в радах, ніж би то належало йому по кількости його серед працюючих мас.

У. К. П. прагне до неухильного і систематичного використання цього становища пролєтаріяту для того, щоби в протилежність вузько цеховим і вузько професійним інтересам, котрі виховував капіталізм серед робітників, тісно з'єднувати з передовими робітниками найбільш відсталі і роспорошені маси сільського пролєтаріяту, убогого, а також і середнього селянства.

Національна справа.

7. Українська революція спочатку виявилася як революція національна, і задачі національно-політичного визволення українського народу виросли на ґрунті потреб належного розвою продукційних сил українського економічного організму ще за ка-

піталістичного ладу, бо той розвій спинявся експлуатацією України з боку імперіялістичної Росії і вів в дальшім розгортанні суспільних взаємин до нечуваного поневолення і гніту українського народу.

Але в наслідок краху всесвітнього капіталізму, а через те і не вповні розвинених капіталізмів Росії і України, мусіла українська революція неминуче переходити в революцію комуністичну, в увільнення працюючих українських мас і національно і соціяльно, на ґрунті необхідности безупинного розвою продукційних сил українського економічного організму, заміною капіталістичних продукційних взаємин соціялістичними.

Се ставить перед У. К. П. задачу дати належне розвязання національної проблеми на Україні, аби припинити національну боротьбу, задовольняючи й здійснюючи вимоги національної революції і двигаючи її на скріплення розвою революції комуністичної.

8. Виходячи з прінціпу самовизначення націй і вважаючи на властивости, потреби й вимоги розвою українського господарчого організму, для всестороннього і неустанного розвою його продукційних сил, У. К. П. підтержує незалежність і самостійність економічного й політичного порядкування Української Соціялістичної Радянської Республіки.

Одначасно з тим У. К. П. обстоює необхідність тісного союза і співробітництва

Української Радянської Республіки з иншими радянськими республіками, як в цілях оборони й наступу насамперед супроти буржуазних держав, так і в цілях використання економічних сил кождого національно-економічного організму на допомогу внутрішній будові инших, виходячи тут з інтересів комуністичного будівництва цілої людськости.

Виходячи з необхідности для всестороннього розвою комуністичної революції на Україні втягати в процес комуністичної перебудови, в роботу порядковання державою, всю масу працюючого люду, піддержує партія необхідність українського національного характеру Української Республіки відповідно величезній більшости творчої революційної маси працюючих, себ-то урядової української мови по всіх радянських установах при забезпеченні прав національних меншостей: російської, жидівської і польської на основі прінціпу рівноправности.

9. З тих же прінціпіяльних причин відкидає партія буржуазне пасивне поставлення до націй, до підняття національних культур. Втягаючи маси в будову соціялістичної держави, У. К. П. висовує прінціп активної піддержки розвою кождої національної культури, в першу чергу культури основної маси працюючого люду України — української національности, далі культур національних меншостей: російської, жидівської, польської та

инших; через те має бути усунене все, що веде до денаціоналізації, себ-то до спинення свідомости мас, їхньої культурної сили, а тим і до гострої національної боротьби. В першу чергу має допомогти тому приняте партією належне розвязання справи мови по радянських установах.

10. Будучи в змаганнях комуністичної перебудови українського суспільства через Українську Соціялістичну Радянську Республіку виразником волі всього пролєтаріяту України, всього працюючого люду її, як нації основної і численнішої української, так і инших націй, У. К. П. ставить основним завданням, як необхідну умову належного переведення комуністичної революції обєднання і зближення в спільній революційній боротьбі супроти капіталістів і поміщиків пролєтарів і напів-пролєтарів ріжних націй як в межах України, так і в міжнародньому маштабі. Зважаючи на нерозвинену комуністично і ще імперіялістичну волю російського пролєтаріяту в Росії і почасти на Україні, У. К. П. бореться з усякими контрреволюційними спробами використати се явище в інтересах імперіялістичної політики Росії відносно України, викликати тим національну боротьбу і нанести удар закономірному розвою української, а значить і світової комуністичної революції.

11. Загострене на Україні противенство між містом і селом в великій мірі є результатом імперіялістичної денаціоналізаторської політики Росії відносно України, яка привела до національно-культурного відірвання міста від основної маси населення України, а тим і до національної боротьби; для знищення слідів цієї політики і для ліквідації культурного відокремлення міста від села У. К. П. ставить своїм завданням притягнення пролєтаріяту до культурної пролєтарської творчости на українському народньому ґрунті.

Культура й освіта.

12. Пролєтарська революція в протилежність буржуазній культурі, яка служила закріпленню панування капіталізму, творить нову культуру всею масою працюючих. Знищуючи всякий гніт, в тому числі і національний, вона одкриває народнім масам можливість культурного розвитку і прилучення їх до всесвітної культури шляхом рідної мови, національної культури й освіти. Особливо необхідним є безупинне підняття культурного рівню працюючих мас пригніченої віками панування російського царату української нації; тому радянська українська держава повинна брати активну участь і активно допомагати розвиткові національної культури, школи з рідною мовою навчання, літератури, мови і т. д.

Головним завданням У. К. П. є перетворення культури і школи із знаряддя клясового панування буржуазії в засіб повного знищення поділу суспільства на кляси, в засіб комуністичного переродження суспільства.

13. В період диктатури пролєтаріяту, коли підготовляються умови для здійснення комунізму, школа повинна бути провідником як комунізму взагалі, так і впливу пролєтаріяту — ідейного, організаційного й виховуючого — на півпролєтарські і непролєтарські шари працюючих мас з метою виховання покоління, здатного остаточно встановити комунізм. Найближчим завданням на сьому шляху є розвиток слідуючих основ шкільної й просвітньої справи:

1) Переведення безплатного й обовязкового, загального й політехнічного (що знайомить в теорії й на практиці з усіма головними галузями продукції) навчання для всіх дітей обох полів до 17 літ.

2) Утворення сітки дошкільних установ: яслів, садів, захистків і т. и. з метою поліпшення громадянського виховання дітей і розкріпощення жінки.

3) Повне здійснення прінціпів єдиної трудової школи, інтернаціональної по методам навчання й виховання, національної по викладовій мові і соціялістичної по змісту, з спільним навчанням дітей обох полів, безумовно світської, себ-то вільної від будь

якого релігійного впливу; школа повинна проводити тісний звязок навчання з суспільно-продукційною працею і підготовляти всебічно розвинених членів комуністичного суспільства.

4) Постачання учнів стравою, одежою, обувю і підручниками за кошт держави.

5) Підготовлення нових кадрів робітників освіти, просякнутих ідеями комунізму.

6) Притягнення працюючого населення до активної участи в освітній справі, (розвиток „просвіт", мобілізація грамотних і т. и.).

7) Всебічна державна допомога самоосвіті й саморозвиткові робітників і селян (утворення сітки установ позашкільної освіти: бібліотек, шкіл для дорослих, народніх домів і університетів, курсів, лекцій, кінематографів, студій і т. и.).

8) Широкий розвиток професійної освіти для осіб од 17 літ, в звязку з загальними політехнічними знаннями.

9) Відкриття широкого доступу до авдіторії вищої школи для всіх бажаючих учитись і в першу чергу для робітників та селян; притягнення до педагогічної діяльности в вищій школі всіх, хто може там учити; усунення всіляких штучних перепон між свіжими науковими силами і катедрою, матеріяльне забезпечення учнів з метою дати фактичну можливість пролетарям і селянам скористуватися вищою школою.

10) Необхідно також відкрити і зробити досяжними для працюючих всі скарби мистецтва, утворені на основі визиску їх праці, які істнували до цього часу в виключному розпорядженню визискувачів.

11) Розвиток самої широкої пропаґанди комуністичних ідей ї використання для цієї мети апаратів і засобів державної влади, пристосовуючи методи пропаґанди до національних умов працюючих.

Релігійні відносини.

14. Радянська влада, вважаючи релігію приватною відносно держави справою громадян, переводить відокромлення церкви від держави і школи від церкви, і тим в повній мірі виводить релігію по-за межі державно-правних відносин, виключаючи тим самим релігію з числа засобів капіталістичного панування.

Не задовольняючись цим, а керуючись переконанням, що здійснення пляновости і свідомости у всій суспільно-господарчій діяльности мас приведе до повного знищення релігійних забобонів, — У. К. П. прагне до повного розірвання звязку між клясами визискувачів і релігійною пропаґандою, сприяючи фактичному увільненню працюючих мас од релігійних забобонів і орґанізуючи саму широку науково-просвітню

і антирелігійну пропаганду. При цьому необхідно уникати всякої образи почуття віруючих, яке веде лише до закріплення релігійного фанатизму.

Право.

15. Право, як і мораль, у всіх своїх виявах є явищем суспільства нетрудового, вислідом клясової боротьби; є воно в буржуазним суспільстві знаряддям буржуазного панування.

При комуністичній перебудові суспільства, в міру удосконалення комунізації його і в наслідок того зникнення поділу суспільства на кляси, має і право повільно зникати, заміняючися організованою товариською комуністичною взаємністю.

Виходячи з того, У. К. П. змагається: 1) до тимчасового використання счого знаряддя клясової боротьби для пригнічення експлуататорів, касуючи цілий ряд правових інститутів, а в решту вливаючи пролетарський зміст та відміняючи відповідно тому їхню форму, 2) до все зростаючого звужування і зменшування значіння правових інститутів аж до зникнення й заміни їх організованою пролетарською взаємністю.

16. Відносно ріжних галузів права У. К. П. опреділяє свої завдання слідуючим способом:

1) В области права публичного, знищення всяких орґанів буржуазного устрою і заміна їх клясовими орґанами пролетаріяту; в звязку з перетворенням державного апарату в апарат працюючих, орґанізуючий продукцію і поділ, і з повільним знищенням державної влади одмірають і відповідні правні норми і орґани.

2) В области права приватного, — скасування права власности на засоби продукції та обігу, особливо на землю, як і повільне знищення — в міру налагодження апарату поділу продуктів — приватної торговлі, веде до знищення цілого ряду інститутів приватного права, створених чи особливо удосконалених в епоху буржуазного суспільства; сюди належить річеве право, особливо що до нерухомостей, істотні части права зобовязань, право спадку.

3) Право родинне має зазнати глибоких змін. Подружжа має перевернутися з реґульованої продажі в нереґульований вільний союз чоловіка й жінки з перенесенням центру ваги з подружжа на материнство, на дитину; вся громадянська увага тут має бути віддана лише дітям, сій особливій цінности в комуністичнім суспільстві.

4) В области карного права буржуазна клясова держава охороняла клясові переваги і панування буржуазії. Через перехід від приватної власности до комуністичної,

в міру переходу всіх до стану праюючих, має панувати положення: „хто працює, той їсть“. Отже має зникнути цілий ряд норм по карній охороні права власности, цілому ряду вчинків дано иншу правну кваліфікацію і взагалі має в корні змінитися характер кари в напрямі надання їй виховуючого значіння, а не репресивного.

За переходового моменту і початку будівництва соціялістичної республіки центр ваги має перенестися на вчинки протидержавного значіння, на вчинки супроти пляномірного й організованого переходу до комуністичного господарства і відповідної тому організації держави, супроти спроб повернути назад буржуазні господарчі взаємини і панування буржуазії. Сим вчинкам надається тимчасово головне значіння і визначаються найбільші кари.

Взагалі ж в области кари мають бути внесені обмеження права по-за період визначеної кари, вводиться умовний засуд, громадська догана, як міра кари, заміна позбавлення свободи обовязковою працею, найменші строки увязнення, товариські суди, заміна вязниць виховавчими закладами.

5) Матеріяльне карне право, оскільки-би воно зоставалося за переходової доби, має бути змінене відповідно прінціпіяльному розумінню соціялістичного права; воля й розум буржуазії, виражені в тім праві

мають бути замінені волею й розумом пролетаріяту, переймаючи право комуністичною свідомістю. Відповідно тому мають змінитися і норми судоводства і устрій суду. Норми упрощуються, з них усувається все, що направлене було до закріплення буржуазного клясового панування, до притиснення підсудного, щоб не дати суддям виявити волю працюючих.

17. Вибрані радами судді мають здійснювати волю пролетаріяту, керуючися його постановами, а коли таких нема, або не повні вони, то керуючися комуністичною свідомістю. Беручи владу й усуваючи всі органи буржуазного панування, зміняє пролетаріят і організацію суду. Суддями можуть бути тільки працюючі, обрані працюючими через ради. Ширші маси пролетаріяту й незаможнього селянства мають бути притягнені до виконання правосудія, тому мають брати участь в суді завжди змінні засідателі з мас пролетаріяту і незаможнього селянства.

18. Змагання як найсільніше й найточніше зберегти право власности і буржуазні клясові привілеї привело до заплутаного, складного, довгого і дорогого суду. Супротив того радянська влада установлює суд простий, єдиний, в одній інстанції, тому короткий, безплатний, приступний для люду, вибраний з працюючих і складений так, щоби

всі працюючі могли виконувати обовязки суддів.

Військова справа.

19. У. К. П відкидає буржуазні гасла аполітичности і так званої позаклясової всенародньої основи армії, якими буржуазія прикривала перевернення війська в знаряддя визискувачів, відокремлюючи його від працюючих мас і не даючи йому політичних прав. Радянська влада, представляючи воякам всю повноту політичних прав і укріпляючи звязок армії з працюючими масами, в той же час виразно зазначає прінціп клясового будівництва озброєної сили радянської республіки.

1) В епоху розкладу імперіялізму і громадянської війни, червона армія, як знаряддя пролєтарської диктатури, повинна по необхідности мати виразно клясовий характер, себ-то формуватися виключно з пролєтаріяту і близьких до його шарів незаможнього селянства. Лише в звязку зі зникненням клясів реґулярна армія перетвориться у всенародню соціялістичну міліцію.

2) Необхідне саме широке навчання робітників і селян військової справи і введення викладу відповідних предметів у школі.

3) Армія, як орґанізоване скупчення народніх мас крім, бойових своїх завдань,

має служити цілям підняття культурного рівню мас і комуністичного виховання їх. Через те праця по військовому навчанню і вихованню червоної армії проводиться на основі клясового обєднання і соціялістичної освіти. Поруч з бойовими начальниками в частинах повинні бути політичні комісари, як представники радянської влади; необхідне утворення в кожній частині комуністичної ячейки (У. К. П.) для встановлення внутрішнього ідейного звязку і свідомої дісціпліни.

4) В протилежність устрою старої армії неодхідним є: можливо коротший час навчання в касарні, наближення касарень до типу військових і військово-політехнічних шкіл, по можливости тісний звязок військових формувань з фабриками, заводами, професійними спілками, організаціями незаможнього селянства.

5) В справі організаційного звязку і витревалости червоної армії велике значіння має відповідний командний склад із свідомих робітників і селян. Тому одним із найблизчих завдань в справі утворення армії є підготовка енергійних і відданих справі комунізму вояків на командні посади.

6) Необхідне саме широке використання і вживання оперативного і технічного досвіду останньої світової війни. В звязку з цим до справи організації армії і її оперативного

керовництва мають бути притягнені військові фаховці, які пройшли школу старої армії, але необхідною умовою для цього повинно бути зосередження політичного керування армією і всебічного контролю над командним складом в руках пролетаріяту.

7) Справа виборности командного складу відносно клясової робітниче-селянської червоної армії цілком теряє своє прінціпіяльне значіння. Можлива комбінація виборности і призначення командного складу червоної армії опреділяється виключно практичними міркуваннями. Потреба ж централізованого військового апарату в руках робітниче-селянського уряду і єдиної командної волі вимагає пляномірного роспреділення і призначення командного складу з гори обраною робітниками і селянами владою.

НАРОДНЄ ГОСПОДАРСТВО.

Загальна економіка.

20. Виходячи з основного свого завдання комуністичної перебудови суспільства, У. К. П. веде економічну діяльність радянської влади в напрямі повільного перетворення всього державного апарату в апарат працюючих, організуючий продукцію і поділ продуктів.

Для цього з самого початку істнування радянська влада енергійно й неухильно переводить експропріяцію буржуазії, і всі засоби продукції і обігу повертає у власність радянської республіки, себ-то спільну власність всіх працюючих.

21. Головним і основним завданням, яке б определяло собою всю господарчу політику радянської влади, необхідно поставити всебічне підвищення продукційних сил країни. В звязку з переживаємою господарчою руїною, викликаною війною і роскладом капіталістичного господарства, це завдання набірає надзвичайної гостроти, і йому по-

вина бути підпорядкована вся праця радянських установ, звязаних з народнім господарстом. Для цього необхідно звернути увагу на слідуюче:

22. Росклад імперіялістично-капіталістичного господарства лишає у спадщину радянській владі хаотичність в організації продукції і управлінні нею. Тим з більшою необхідністю висовується одне з основних завдань, — найбільше обєднання всієї господарчої діяльности України по одному загально-державному плянові, найбільша централізація продукції в змісті обєднаня її по окремих галузях і ґрупах галузів і зосередкування її в найкращих продукуючих одиницях, також в змісті хуткости виконання господарчих завдань: найбільша улаштованість всього апарату продукції, раціональне і економне використання всіх матеріяльних засобів країни.

23. У. К. П. прагне до розвитку науки і наближення її до продукції шляхтом державної організації цілого ряду наукових установ і утворення найбільш сприятливих умовин для наукової праці і звязку з підвищенням продукційних сил країни.

24. Прагнучи до найбільшої пляновости, організованости і екеномії в соціялістичному господарстві, партія вважає потрібнам в цих цілах перероспределення господарчих районів і відповідний їх розвиток, наближення

продукції до сирівцю, пристосовуючи їх до потреб ринку, орґанізацію великих підприємств і обєднання дрібних, прагнучи до повного знищення останніх.

25. Вважаючи господарство Української Радянської Соціялістичної Республіки звязаним з усім світовим господарством, У. К. П. вважає необхідним поширювати економічне співробітництво і політичні звязки з иншими народами, одночасно прагне до встановлення тісного контакту і взаємної допомоги з тими з них, котрі перейшли уже до радянської держави шляхом консолідації і обєднання господарчих плянів і відповідних державно-економічних орґанів, орґанізацією між ними соціялістичного товарообміну (продуктообміну) і т. и.

Орґанізація продукції.

26. Орґанізаційний апарат усуспільненої промисловости повинен опіратися перш за все на професійні спілки. Вони повинні все більше увільнятися від цехової вузости і перетворитися в великі орґанізаційні обєднання, які-б охоплювали поголовно всіх працюючих певної галузи продукції.

В звязку з переходом влади до рук робітничих, професійні спілки гублять свій характер клясових орґанізацій по обороні робітничих інтересів проти капіталу, а будучи участниками всіх місцевих і центральних

органів управління промисловістю, вони повинні прийти до фактичного зосередження в своїх руках всього управління всім народнім господарством, як єдиним господарчим цілим. Забезпечуючи таким чином нерозривний звязок між центральним державним управлінням, народнім господарством і широкими масами працюючих, професійні спілки повинні втягувати останніх в безпосередню працю по веденню господарства. Цим останнім утворюється можливість дійсно народнього контролю над результатами продукції.

27. Необхідне в цілях пляномірного розвитку народнього господарства максімальне використання всієї робочої сили, її правильне роспреділення, як між ріжними районами України, так і між ріжними галузями народнього господарства, входить в завдання радянської влади, яке може бути здійснене нею лише в тісному єднанні з професійними спілками. Поголовна мобілізація радянською владою всього працездатного населення для виконання певних громадських робіт повинна вживатись в широких розмірах.

28. У. К. П. вважає необхідним негайне, широке і всебічне використання виготовлених капіталізмом фаховців науки і техніки, не вважаючи на те, що вони є здебільшого просякнуті буржуазним світоглядом і звичками. Борючись і припиняючи самими рішучими мірами спроби саботажу цих груп, не

допускаючи ніяких політичних уступок їм, партія в той же час розуміє необхідність їх використання, як техніків господарчої справи.

Прагнучи до рівности винагородження всякої праці і до повного комунізму, радянська влада ставить своїм завданням наближення оплати праці у всіх галузях господарства для всіх родів фізичної й інтелєктуальної праці до нормального заробітку середнього робітника. Але в переходовий між капіталізмом і комунізмом момент можливі одступлення од цієї загальної тенденції в напрямі збереження на певний час більш високої платні для фаховців науки і техніки, одночасно ставлячи цих буржуазних фаховців в умови товариської спільної праці разом з масою рядових робітників, під керунком свідомих комуністів і тим сприяти взаємному зближенню і розумінню роз'єднаних капіталізмом робітників фізичної і розумової праці.

29. В умовах роскладу капіталістичної орґанізації праці продукційні сили можуть бути розвинені, а соціялістичний спосіб продукції може закріпитися лише на основі товариської дісціпліни працюючих, їх максімальної свідомости, самодіяльности і найстрогішого контролю над продуктивністю праці.

Досягнення цієї мети вимагає упертої систематичної праці над перевихованням мас, в якій головна роля випадає на долю професійних спілок. Останні повинні вживати

для цього ріжних засобів, як напр.: установлення відчитности, норми виробу, мінімуму продукційности, введення відповідальности перед спеціяльними товариськими судами і т. д. Разом з цим економічна руїна і тяжка спадщина капіталізму в психіці відсталих мас дають право радянській владі вживати иноді примусових мір відносно малосвідомих робітників.

30 Відносно дрібної і кустарної промисловости необхідне широке використання її шляхом державних замовлень; включення кустарної і дрібної промисловости в загальний господарчий плян; фінансова допомога їй при умові обєднання окремих кустарів, артілей, продукційних кооперативів і дрібних підприємств в великі промислові одиниці і допомога останнім.

Взагалі економічна політика відносно дрібної і кустарної промисловости повинна бути направлена на паралізування власницько-капіталістичних стремлінь кустарів і на безболізний перехід цих відсталих форм продукції до більш високої великої машинізованої індустрії.

Сільське господарство.

31. Сільське господарство, яко галузь народнього господарства, котра дає найнеобхідніші предмети для життя людського,

в соціялістичному суспільстві набіратиме першорядної ваги з огляду на одне з основних завдань комунізму, — забезпечення матеріяльних умов для розвитку людства.

В звязку з цим, а ще більше для уникнення голоду, що насунувся майже на всі країни наслідком руїнницької світової війни, радянська влада повинна направити максімум енергії на розвязання проблеми сільського господарства. Хліборобський же характер України з її чисельним малорозвиненим селянством вимагає од української радянської влади особливої обережности в цій справі.

Проводячи повне скасування приватної власности на землю з утворенням єдиного державного земельного фонду і передаючи значну частину експропріованих у поміщиків земель в безпосереднє користування безземельного і малоземельного селянства по урівнюючому прінціпу, радянська влада з абсолютною необхідністю повинна прагнути до підвищення продукційности хліборобської праці шляхом організації великого соціялістичного господарства. Для цієї мети необхідне переведення слідуючих мір:

1) Улаштування радянських господарств, себ-то великих соціялістичних економій і збереження для цієї мети од розділу між селянами культурних поміщицьких маєтків;

2) Підтримання громад і товариств для громадського оброблення землі і державна

допомога сільсько-господарській кооперації, занятій переробленням продукків хліборобства;

3) Організація державного засіву всіх чиїх би то не було незасіяних земель;

4) Державна мобілізація всіх аґрономічних сил для підвищення хліборобської культури;

5) Організація і підтримання сільсько-господарських комун як цілком добровільних хліборобських союзів хліборобів для ведення великого спільного господарства;

6) Широко переведена система меліорацій;

7) Широке і пляномірне постачання через прокатні пункти інвентарю для убогого й середнього селянства.

32. Рахуючись з тим, що дрібне селянське господарство ще довго буде істнувати на Україні, У. К. П. прагне до підняття його продукційности слідуючими засобами:

1) упорядкування селянського земельного користування (знищення черезполосиці і т. и.); 2) постачання селянам кращого насіння і штучного гною; 3) поліпшення породи селянської худоби; 4) поширення аґрономічного знання; 5) аґрономічна допомога селянам; 6) улаштування прокатних пунктів, майстерень для ремонту селянського реманенту, досвідних станцій, зразкових участків і т. п.; 7) меліорація селянських земель.

33. У. К. П. ставить своїм завданням знищення глибоко шкідливого в господарчому й культурному змісті противенства між селом і містом, для чого вважає корисним притягнення промислових робітників до комуністичного будівництва в хліборобстві і навпаки — селян до промислової праці на заводах, де б вони могли пройти школу пролєтарського виховання. Для зближення сільського господарства з індустрією партія рахує необхідним улаштовання мійського хліборобського господарства шляхом одведення великих участків землі мійським комунам для орґанізації мійського комунального хліборобства.

34. В своїй праці на селі У. К. П. опірається на пролєтарські верстви його, орґанізує перш за все їх в самостійну силу, утворюючи партійні кутки на селі, орґанізації сільського пролєтаріяту, наближає їх до мійського пролєтаріяту і вириває з-під впливу сільської буржуазії і дрібновласницьких інтересів.

Відносно куркулів і сільської буржуазії політика У. К. П. полягає в рішучій боротьбі проти їх експлуататорських змагань, в подавленні їх опору радянській політиці.

Відносно середнього селянства У. К. П. прагне до повільного пляномірного втягання його в працю комуністичного будівництва. Партія ставить своїм завданням відокре-

млення його від куркулів, притягування на бік робітництва уважним відношенням до його потреб, борючись з його відсталістю засобами ідейного впливу, не допускаючи насильства, рахуючись з його національно-економічним укладом; прагне до згоди з ним у всіх випадках, де зачіплюються його життєві інтереси, ідучи на уступки йому в опреділенні способів переведень комуністичної перебудови.

Поділ продуктів.

35. В справі поділу продуктів завдання радянської влади полягає в неухильній заміні торговлі пляномірним організованим в загально державному маштабі поділом продуктів. Метою цього є організація всього населення в єдину сітку споживчих комун, здатних до швидкого плянового і економного в розумінні трати праці й енергії роспреділення всіх необхідних продуктів, з строгою централізацією всього апарату поділу.

В основу споживчих комун і їх обєднань повинна бути покладена істнуюча загально-громадянська і робітнича кооперація, котра дає найбільш підготовлений капіталізмом апарат масового роспреділення: при цьому завданням У. К. П. є централізація всієї кооперації в межах української республіки і забезпечення впливу і керунку про-

лєтаріяту в ній для переходу од дрібнобуржуазних кооперативів капіталістичного типу до споживчих комун.

Фінансова і грошева справа.

36. Уникнувши помилки паризької комуни, радянська влада в Росії одразу захопила державний банк, потім націоналізувала приватні комерційні банки, перейшла до обєднання націоналізованих банків, ощадних кас і скарбниць з державним банком, утворюючи в такий спосіб основу єдиного народнього банку республіки і перетворюючи банки із центру економічного панування визискувачів в знаряддя робітничої влади і двигун економічного перевороту.

Наслідуючи се для України, У. К. П. висовує слідуючі прінціпи:

1) монополізація всієї банкової справи в руках республіки;

2) радикальна зміна і упрощення банкових операцій шляхом перетворення банкового апарату в апарат одночинного рахунку і загального рахівництва республіки; по мірі організації пляномірного громадського господарства це приведе до знищення банку і перетворення його в центральну бухгалтерію комуністичного суспільства.

37. Зникнення грошей в комуністичному суспільстві є неминуче, але в часи переходу

од капіталізму до комунізму поки не орґанізовано комуністичну продукцію і поділ продуктів ще не є можливим.

Борючись з можливою від сього спекуляцією і наживою власників грошових знаків, У. К. П. опірається на націоналізацію банків і прагне до переведення і розширення безгрошових розрахунків, чим підготовляється знищення грошей, вимагає обовязкового тримання грошей в народньому банку, введення бюджетових книжок, заміни грошей чеками, короткосрочними білетами на право одержання продуктів і т. п.

38. В епоху початого усуспільнення експропріованих засобів продукції державна влада з паразітарного апарату перетворюється в орґанізацію безпосереднього керування економікою країни, а державний бюджет стає бюджетом всього народнього господарства в цілому. При цих умовах для збалянсування прибутків і видатків необхідна правильна орґанізація державної пляномірної продукції і поділу продуктів.

Що ж до покриття безпосередніх державних витрат, то У. К П. буде обстоювати перехід од сістеми контрібуцій з капіталістів і використання друкарського станка, неминучих в переходову епоху, до поступового подоходового маєткового податку, а поскільки сей податок буде переживати себе в силу широко проведеної експропрія-

ції маючих клясів, то покриття державних витрат повинно йти з частини прибутків од ріжних державних монополій.

Мешкальна справа.

39. Прагнучи до розвязання мешкальної справи, особливо загостреної в звязку з війною, радянська влада переводить повну експропріяцію капіталістичних домовласників і передає будинки м'йським радам; переводить масове переселення робітників із окраїн в буржуазні будинки; передає кращі з них робітничим організаціям, удержуючи ці будинки на державні кошти, забезпечує робітничі родини меблями і т. и.

Завданням У. К. П. є, не чіпаючи інтересів некапіталістичного домовласництва, змагання до поліпшення мешкальних умов працюючих мас, до знищення скупчення і антісанітарії старих кварталів, до знищення непридатних мешкань, перебудови старих, будівництва нових, відповідних новим умовам життя робітників, до раціонального розселення працюючих.

Охорона праці.

40. З установленням диктатури пролетаріяту справа охорони праці губить свою гостроту і прінціпіяльність, позаяк праця

перестає бути чинником наживи капіталістів, а йде на користь робітничої держави. Охорона праці стає справою практичного забезпечення робітникам найкращих можливих умов праці і реґулювання їх радянською владою, котра перша в світі переводить в повному обємі проґраму мінімум соціялістичних партій в цій справі.

Законодавчим шляхом вона встановлює: 1) 8-ми годинний робочий день для всіх працюючих, як максімум робочого часу, при чому для осіб молодших від 18 літ в особливо шкідливих галузях продукції, а також для гірничих робітників, які працюють під землею, робочий день має бути не більше 6-ти годин; 42-годинний щотижневий безперервний відпочинок для всіх працюючих; 3) заборону надчасної праці як загальне правило: 4) заборону користування працею дітей і підлітків молодших 15 літ; 5) заборону нічної праці в особливо шкідливих продукціях а також і надчасної праці чоловікам до 8 літ і всім жінкам: 6) увільнення жінки від праці на протязі 8 тижнів до і після родів зі збереженням повного заробітку за увесь цей час. при безплатній лікарській допомозі, предоставлення робітницям через кожні три години не меньше як пів години на годування дитини і видачі годуючим матерям додаткової допомоги; 7) інспекцію праці і сані-

тарну інспекцію, виборну радами професійних спілок.

41. Ідучи далі програми мінімум, радянська влада встановляє: 1) участь робітничих орґанізацій в справі найму і звільнення; 2) місячну відпустку з збереженням утримання для всіх працюючих, які працювали не менше року; 3) державне реґулювання заробітної платні на підставі тарифів, вироблених професійними спілками; 4) певні орґани роспреділення і підрахунку робочої сили при радах і професійних спілках обовязані давати працю безробітним.

Одначе руїна народнього господарства, викликана війною, боротьба проти світового імперіялізму примушують радянську владу і дають їй право де в чому одступати від своєї програми, наприклад: допускати в обмеженому розмірі надчасну працю, дозволяти працю підлітків од 14 до 16 років з обмеженим робочим днем до 4 годин; тимчасово зменшувати відпустку з 1 місяця до двох тижнів, збільшувати час нічної праці до 7 годин; встановляти обовязковий мінімум продукційности.

42. У. К. П. повинна вести широку пропаґанду за активну участь самих працюючих в енерґійному проведенні всіх заходів і декретів радянської влади в справі охорони праці, для чого необхідно:

1) Розвинути працю по організації і розширенню інспекції праці шляхом підбору і підготовки для цієї мети активних працьовників із самих робітників і по росповсюдженню її на дрібну і хатню промисловість;

2) Розширити охорону праці на всі види праці (будівничих робітників, сухопутно-водяний транспорт, прислугу і сільсько-господарських робітників);

3) Остаточно взяти з роботи малолітніх і провести далі скорочення робочого дня для підлітків.

43. Крім того У. К. П. ставить своїм дальшим завданням:

1) встановлення в майбутньому при загальному збільшенні продукційности праці максімального 6-ти годинного робочого дня без зменшення платні за працю і при обовязанні працюючих віддавати 2 години без особливої платні на теорію ремества і продукції, на практичне вивчення техніки державного управління і військової справи;

2) введення прихочуючої системи винагороди за підвищення продукційности праці.

Соціяльне забезпечення.

44. Радянська влада проводить законодавчим шляхом повне соціяльне забезпечення всіх працюючих, котрі не визискують чужої праці од всіх форм трати працездатности,

в тому числі й од безробіття за кошти підприємців і держави при повному самоврядуванні забезпечуємих і при широкій участи професіиних спілок.

У. К. П. прагне до організації широкої державної допомоги не лише жертвам війни і стихійних лих, але й жертвам ненормальностей суспільних відносин, веде рішучу боротьбу з усяким паразитизмом і неробством, ставлячи своїм завданням повернути до трудового життя всіх вибитих з трудової колії.

Охорона народнього здоровля.

45. В основу своєї діяльности в справі охорони народнього здоровля У. К. П. кладе перш за все проведення цілого ряду широких оздоровляючих і санітарних мір з метою попередження розвитку хвороб, зосереджуючи для нього в руках держави всі медично-санітарні засоби шляхом націоналізації аптечної справи, приватних лікарських установ, курортів, встановленням трудової повинности для медичних сил і т. и.

В звязку з цим найближчим своїм завданням У. К. П. ставить:

1. Рішуче переведення санітарних мір в інтересах працюючих, себ-то: а) оздоровлення населених місцевостей (охорона ґрунту, води і повітря); б) встановлення громадського годування на науково-гігієнічних під-

ставах; в) орґанізація мір, які-б попереджували розвиток і росповсюдження пошестей; г) проведення санітарного законодавства.

2. Боротьбу з соціяльними хворобами (сухоти, венеризм, алькоголізм і т. д.).

3. Забезпечення загальноприступної безплатної і кваліфікованої лікарської допомоги.

ЗМІСТ:

Вступ . . . . . стор. 3—23.
Політичні форми диктатури пролєтаріяту . . . . . „ 23—29.
Національна справа . . . . . „ 29—33.
Культура і освіта . . . . . „ 33—37.
Право . . . . . „ 37—41.
Військова справа . . . . . „ 41—43.
Народнє господарство . . . . „ 44—56.
а.) Загальна економіка . . . „ 44—46.
б.) Орґанізація продукції . . . „ 46—49.
в.) Сільське господарство . . „ 49—53.
г.) Поділ продуктів . . . „ 53—54.
Фінансова і грошева справа . „ 54—56.
Мешкальна справа . . . . . „ 56.
Охорона праці . . . . . „ 56—59.
Соціяльне забезпечення . . . „ 59—60.
Охорона народнього здоровля . „ 60—61.

БІБЛІОТЕКА „НОВОЇ ДОБИ“

органу Закордонної Ґрупи
Української Комуністичної Партії.

Досіль видано:

№ 1. **Виниченко В.:** Всесвітня революція. Відень, 1920, 16º, 16 стор.

№ 2. **Винниченко В.:** Українська державність. Відень, 1920, 16º, 32 стор.

№ 3. **Левинський В.:** Соціялістична революція і Україна. Відень, 1920, 16º, 24 стор.

№ 4. **Паламар Г.:** Капітал, колоніяльні народи і большевизм. Відень, 1920, 16º, 24 стор.

№ 5. **Шаповал М.:** Інтеліґенція і пролетаріят. (Друкується.)

№ 6. **Виниченко В.:** Політичні листи. Відень, 1920, 16º, 24 стор.

№ 7. **Левинський В.:** Релігія, наука і соціялізм. Відень, 1920, 16º, 24 стор.

№ 8. **Стах П.:** До верховин! Поезії. Відень, 1920, 16º, 32 стор.

(Далі див. оборотна сторона).

№ 9. **Хименко Гр.:** Хто такі комуністи і чого вони хочуть? Відень, 16º, 16 стор.

№ 10. **Левинський В.:** Капіталізм і імперіялізм. Відень, 1920, 16º, 32 стор.

№ 11. **Піддубний Г.:** Комунізм і еволюція. Відень, 1920, 16º, 20 стор.

№ 12. **Ленін Н.:** Третій Інтернаціонал і його історичне значіння. Відень, 1920, 16º, 12 стор.

№ 13. **Паннекук А.:** Комунізм і демократія. Відень, 1920, 16º, 9 стор.

№ 14. **Карпинський В. А.:** Що таке радянська влада і як вона будується? Відень, 1920, 16º, 40 стор.

№ 15. **Піддубний Г.:** Комунізм і патріотизм. Відень, 1920, 16º, 30 стор.

№ 16. **Мазуренко В.:** Відродження промисловости радянською владою. Відень, 1920, 16º, 48 стор.

№ 17. **Левинський В.:** Мистецтво і соціялізм. Відень, 1920, 16º, 20 стор.

№ 18. Програма Української Комуністичної Партії. Відень, 1920, 16º, 64 стор.

Замовлення посилати на адресу адміністрації „Nowa Doba" Wien, Hans Sachsgasse 18.